

WORD FOCUS

FALSE FRIENDS V OBLASTI KRÍZOVÉHO MANAŽMENTU

LENKA MŔCOVÁ

ABSTRACT This article examines false friends - words in different languages that look similar but have different meanings and their impact in crisis management. Misunderstandings caused by false friends can lead to serious communication failures, as illustrated by real-life incidents from the medical and aviation fields. The paper identifies commonly misused English-Slovak false friends in crisis management terminology and emphasizes the importance of mastering them. The author proposes practical learning strategies, including practising model sentences and creating a personal glossary, to help professionals avoid critical misunderstandings.

KEYWORDS: False friends, Crisis Management, English-Slovak interference.

ÚVOD

False friends (falošní priatelia) sú slová v dvoch rôznych jazykoch, ktoré vyzerajú alebo znejú podobne, no majú odlišný význam. Tento jav predstavuje významnú prekážku pri učení sa cudzích jazykov, pretože falošní priatelia môžu viesť k nesprávnemu pochopeniu termínov, komunikačným nedorozumeniam a v niektorých prípadoch aj k zlyhaniu v medzikultúrnej komunikácii. Falošní priatelia vznikajú buď tak, že pôvodne príbuzné slová časom nadobudnú rozdielne významy (tzv. semantic false friends, napríklad anglické *flannel* a nemecké *Flanell*), alebo sa podobajú len náhodou, pričom nemajú spoločný etymologický pôvod (tzv. chance false friends, napríklad slovenské *misa* a španielske *misa*, ktoré znamená omša). Tento fenomén sa vyskytuje najmä medzi jazykmi patriacimi do rovnakej jazykovej rodiny, ako sú napríklad indoeurópske jazyky, ale môže sa objaviť aj medzi jazykmi z úplne odlišných skupín (Chamizo Domínguez & Nerlich, 2002). Nesprávne používanie falošných priateľov môže mať závažné dôsledky v akademickom, profesijnom aj spoločenskom prostredí. Preto je ich správne rozpoznávanie a aktívne osvojovanie nevyhnutné pre efektívne a presné ovládanie cudzieho jazyka.

1. ČO MÔŽU SPÔSOBIŤ FALSE FRIENDS

Prípud Willieho Ramireza z roku 1980 je klasickým príkladom, ako môže nesprávny preklad spôsobiť vážne následky. Willie Ramirez, 18-ročný chlapec z Texasu, bol privezený do nemocnice v bezvedomí. Jeho rodina, ktorá hovorila po španielsky, opísala jeho stav slovom *intoxicado*, ktoré v španielčine znamená *otrávený* – môže ísť o otravu jedlom, alebo liekmi. Zdravotnícky personál si však slovo *intoxicado* preložil ako *intoxicated*, čo v angličtine znamená, že je človek pod vplyvom drog alebo alkoholu. Lekári preto predpokladali, že ide o prípad predávkovania, a nesprávne posúdili situáciu. Willie mal v skutočnosti krvácanie do mozgu, ktoré nebolo okamžite diagnostikované ani liečené a v dôsledku oneskorenej liečby ochrnul. Tento prípad sa stal významným poučením o tom, aké dôležité je správne pochopiť jazyk a kultúrne rozdiely v medicínskej komunikácii (Price-Wise, 2008).

Nesprávne použitie podobného výrazu tiež prispelo k leteckému nešťastiu spoločnosti Avianca Flight v roku 1990. Posádka lietadla bola na palube s nedostatkom paliva a v komunikácii s riadením letu použila výraz *priority landing* (prioritné pristátie) namiesto *emergency landing*. V anglo-americkom kontexte *priority* neznačí extrémnu naliehavosť, len zvýšenú prioritu, na rozdiel od ekvivalentného výrazu v španielčine *prioridad*, ktorý by naznačoval pohotovosť. Toto jazykové nedorozumenie viedlo k tomu, že nepridelili lietadlu vysoko prioritný status a tragicky došlo k havárii (Federal Aviation Administration, 2022). Ako ukazujú tieto dva tragické prípady, znalosť tzv. false friends môže doslova zachraňovať životy.

2. FALSE FRIENDS V KRÍZOVOM MANAŽMENTE

V nasledujúcej kapitole prinášam krátky zoznam tzv. false friends termínov, často používaných v krízovom manažmente. Pochopiteľne, termínov je oveľa viac, uvádzam tie najčastejšie, pričom vychádzam z dlhoročnej empirickej skúsenosti.

Actual je termín, ktorý často mylne prekladáme ako **aktuálny**, v angličtine znamená **skutočný** alebo **reálny**.

Agenda je program rokovania, nie **dohoda**, alebo **plán**.

Správny preklad slova **comprehensive** je **komplexný**, **úplný**, zatiaľ čo **complex** by sa malo preložiť ako **zložitý**.

Termín **conception** najlepšie vyjadria slovenské slová **poňatie**, **predstava**, alebo **počatie**. Slovenský termín **konceptia** je v angličtine v závislosti od kontextu **plan**, **strategy**, **policy** alebo **design**.

Control je sloveso s významom **riadiť**, **ovládať**, nie **kontrolovať**.

Critical znamená **rozhodujúci**, **závažný**, nie iba **kritizujúci** alebo **negatívny**.

Evidence je **dôkaz** nie **evidencia**, ktorá by sa dala najlepšie preložiť slovami **records**, alebo **register**.

Incident taktiež nemusí znamenať len **konflikt**, ale podľa kontextu aj **udalosť**, alebo **nehoda**.

Lokalita sa zvykne nepresne prekladať ako **locality**, hoci v kontexte krízového manažmentu je často viac vhodné **site** alebo **location**.

Manifestation neznamená **manifestáciu**, ale **výskyt**, **prejav** niečoho.

Mayor je **starosta** alebo **primátor**, nie **(vojenská) hodnosť majora**.

Provision nie je **provízia z predaja**, to je **commission**, ale skôr **ustanovenie** alebo **opatrenie**.

Objekt v zmysle budovy a okolia by sa najlepšie vyjadril termínom **premises**, nie **object**, ktorý by sa dal preložiť ako **predmet** alebo **cieľ**.

Pri preklade termínu **realizovať** by som sa vyhla slovu **realize** a nahradila ho slovesami **carry out**, alebo **implement**.

Často sa tiež stáva, že preklad termínu je vo všeobecnosti správny, ale vzhľadom na kontext krízového manažmentu by bol vhodnejší špecifickejší termín.

Príkladom je slovo **training**, kde je správnym prekladom slovo **tréning**, avšak v krízovom manažmente sa často prekladá ako **exercise** alebo **drill**. Taktiež **informovať** je správny preklad termínu **to inform**, ale v danom prostredí by bol často vhodnejší **to brief** alebo **to notify**.

ZÁVER

Ako sa teda vyhneme týmto falošným priateľom? Neexistuje žiadna zázračná metóda, najefektívnejším sa zdá byť precvičovanie modelových viet. Z vlastnej praxe odporúčam vytvorenie osobného glosára často používaných termínov, kde bude termín uvedený aj s príkladom použitia. Takýto glosár vám umožní rýchlo si overiť správne významy a zároveň si systematicky upevňovať slovnú zásobu. Okrem toho je veľmi užitočné venovať pozornosť kontextu, v ktorom sa slovo vyskytuje, a pravidelne čítať odborné texty, kde sa správne použitie prirodzene opakuje. Čím viac sa s týmito slovami stretnete v autentických materiáloch, tým ľahšie si na ne vytvoríte správne jazykové reflexy.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Federal Aviation Administration. *Boeing 707-321B*. (2022, December 19).

Dostupné na https://www.faa.gov/lessons_learned/transport_airplane/accidents/AVA052

Chamizo Domínguez, P.J., & Nerlich, B. (2002): False friends: their origin and semantics in some selected languages, In *Journal of Pragmatics*, 34(12), 1833–1849.

Price-Wise, G. (2008, November 19). Language, Culture, And Medical Tragedy: The Case Of Willie Ramirez. In *Health Affairs*, Online. Dostupné na: <https://www.healthaffairs.org/content/forefront/language-culture-and-medical-tragedy-case-willie-ramirez>

PaedDr.Lenka Môcová, PhD.

Ústan celoživotného vzdelávania, Žilinská univerzita v Žiline
lenka.mocovaniza.sk
